

Nr 31

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till namnlag m. m. dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 12 januari 1963 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 37, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) namnlag;
- 2) lag om ändring i giftermålsbalken;
- 3) lag om ändring i föräldrabalken;
- 4) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden;
- 5) lag angående ändrad lydelse av lagen den 20 december 1946 (nr 778) om tillägg till kap. 3 kyrkolagen;
- 6) lag om ändrad lydelse av 52 § varumärkeslagen den 2 december 1960 (nr 644); samt
- 7) förordning om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

I samband med propositionen har utskottet behandlat fem i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

de likalydande motionerna I: 587 av herr *Enarsson* samt II: 721 av fröken *Wetterström* och herr *Bengtson* i Solna,

de likalydande motionerna I: 588 av herr *Schött* och fröken *Ljungberg* samt II: 720 av herrar *Hedin* och *Svenungsson* ävensom

motionen II: 715 av herr *Börjesson* i Falköping *m. fl.*

För innehållet i motionerna redogöres nedan i anslutning till utskottets yttrande däröver.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en revision av lagstiftningen angående släktnamn och förnamn. Nu gällande bestämmelser, vilka finnes spridda på ett flertal olika författningar, är i åtskilliga delar föråldrade, bl. a. med hänsyn till den utveckling familjerätten och varumärkesrätten undergått. Vissa delar av namnrätten, berörande såväl familjerättsliga som känneteckensrättsliga frågor, är f. n. ej alls reglerade. Vid utarbetandet av den föreslagna lagstiftningen har beaktats intresset av att, där så är möjligt, uppnå nordisk rättslikhet på detta område; det förberedande lagstiftningsarbetet har bedrivits i samverkan med utredningar i Danmark och Norge.

I propositionen har frågor om släktnamn och förnamn upptagits till fullständig reglering i en gemensam namnlag.

De familjerättsliga avsnitten av förslaget till namnlag bygger visserligen i huvudsak på gällande rätt, men därvid har beaktats den enskildes intresse av en viss frihet att välja mellan olika släktnamn. Sålunda öppnar förslaget ökade möjligheter för barn i äktenskap att förvärva sin moders flicknamn samt för styvbarn och fosterbarn att förvärva styvfaders namn eller fosterföräldrars namn. Vidare föreslås, att hustru får rätt att under äktenskapet behålla sitt flicknamn. Under vissa förutsättningar kan hon även få behålla annat släktnamn, som tillkom henne vid äktenskapets ingående. Där så med hänsyn till namnstabiliteten och enskild persons namnrätt är möjligt, har namnbyten av familjerättslig karaktär gjorts oberoende av prövning av namnmyndigheten. När det gäller namnbyte för barn som ej fyllt aderton år har det dock ansetts nödvändigt, att i flertalet fall låta domstol pröva, huruvida bytet är förenligt med barnets bästa.

I fråga om villkoren för rätt att byta släktnamn i andra fall bryter förslaget med rådande principer, enligt vilka sådan rätt tillkommer endast den som har ett s. k. sonnamn. Enligt vad nu föreslås skall den, vars namn icke är tillräckligt särskiljande eller eljest är mindre tjänligt, äga ovillkorlig rätt att byta släktnamn. Detta innebär främst att var och en som har ett mera vanligt släktnamn skall få byta bort detta, oavsett till vilken bildningstyp namnet hör. Till vägledning för den kommande namnutvecklingen lämnas föreskrifter om hur ett nytt släktnamn från språklig synpunkt skall vara beskaffat.

I förslaget upptages vidare regler om administrativt skydd för redan existerande släktnamn och andra kännetecken, såsom pseudonymer och varumärken. Därtill föreslås bestämmelser om materiellt skydd för egenartat släktnamn, innebärande en rätt för den, som har sådant namn, att utsluta annan från att förvärva eller bruka namnet som namn eller annat kännetecken. I anslutning till regler om förlust av släktnamn meddelas särskilda föreskrifter om vilket släktnamn som skall förvärvas i stället för det förlorade.

De i förslaget upptagna bestämmelserna angående förnamn innebär, att föräldrar för anmälan av förnamn åt nyfödd beredes rådrom om sex månader i stället för nu gällande sex veckor. Såsom religiös förnamnsgivning skall enligt förslaget godtagas ej blott dop inom svenska kyrkan utan även dop inom annat kristet samfund eller likartad namngivning som må förekomma inom icke kristet trossamfund.

Förslaget föranleder följdändringar i giftermålsbalken och föräldrabalken samt i vissa andra författningar.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1964.

Förslagen

De vid propositionen fogade förslagen är av följande lydelse:

1) Namnlag

Härigenom förordnas som följer.

I. Om släktnamn

Barns förvärv av släktnamn

1 §.

Barn i äktenskap förvärvar vid födelsen faderns släktnamn.

Barn under aderton år, som erhåller äktenskaplig börd genom att föräldrarna ingå äktenskap med varandra, förvärvar därvid faderns släktnamn. Får barn äktenskaplig börd sedan det fyllt aderton år, äger barnet genom anmälan hos pastor antaga faderns släktnamn.

Barn i äktenskap, som ej fyllt aderton år, må genom anmälan hos pastor antaga det släktnamn modern hade som ogift, såframt rätten funnit namnbytet vara förenligt med barnets bästa. Har barn i äktenskap fyllt aderton år må barnet, om särskilda skäl äro därtill, efter ansökan hos namnmyndigheten erhålla släktnamn som nu sagts.

2 §.

Barn utom äktenskap förvärvar vid födelsen moderns släktnamn. Har modern förvärvat sitt namn genom vigsel eller genom anmälan som avses i 6 § andra stycket, må barnet genom anmälan hos pastor antaga det släktnamn modern hade som ogift.

Är barnet trolovningsbarn eller har fadern medgivit att det förvärvar hans namn, må barnet genom anmälan hos pastor antaga faderns släktnamn.

3 §.

Den som antages till adoptivbarn förvärvar därigenom adoptantens eller, om han adopteras av makar, adoptivfaderns släktnamn, såframt ej rätten tillåter, att han behåller det släktnamn han hade före adoptionen. Har adoptivbarn behållit sitt tidigare släktnamn, må barnet senare genom anmälan hos pastor antaga det släktnamn, som barnet enligt vad nyss sagts ägt förvärva genom adoptionen.

Barn, som adopterats av makar och som ej fyllt aderton år, må genom anmälan hos pastor antaga det släktnamn adoptivmodern hade som ogift, såframt rätten funnit namnbytet vara förenligt med barnets bästa. Av makar adopterat barn som fyllt aderton år må, om särskilda skäl äro därtill, efter ansökan hos namnmyndigheten erhålla släktnamn som nu sagts.

Adoptivbarn som förvärvat adoptants släktnamn må framför detta bära det släktnamn barnet hade före adoptionen. Har adoptivbarnet behållit sitt tidigare släktnamn, må barnet framför detta bära det namn, som barnet enligt första stycket ägt förvärva genom adoptionen. Anmälan om tilläggsnamn som nu sagts må göras hos pastor.

4 §.

Barn under aderton år, vars moder är gift med annan än barnets fader, må genom anmälan hos pastor antaga styvfaderns släktnamn, om denne samtycker därtill och rätten funnit namnbytet vara förenligt med barnets bästa.

Vad nu sagts skall ock gälla i fråga om adoptivbarn och adoptivmoders man, som ej tillika är barnets adoptivfader.

5 §.

Barn under aderton år, som för fostran och vård stadigvarande omhändertagits av annan än barnets föräldrar, må genom anmälan hos pastor antaga fosterfaderns eller, i fall då barnet omhändertagits av ensamstående kvinna, fostermoderns släktnamn, om den vars namn avses samtycker därtill och rätten funnit namnbytet vara förenligt med barnets bästa.

Hustrus förvärv av släktnamn

6 §.

Hustru förvärvar vid vigseln mannens släktnamn, om hon icke dessförinnan till pastor eller vigselförrättaren anmält, att hon ämnar behålla det släktnamn hon hade som ogift. Anmälningen må i stället avse annat släktnamn som tillkom henne vid äktenskapets ingående, om namnmyndigheten efter ansökan funnit särskilda skäl föreligga att hon behåller detta släktnamn.

Har hustru behållit henne tidigare tillkommande släktnamn, må hon under äktenskapet genom anmälan hos pastor antaga mannens släktnamn.

Hustru som förvärvat mannens släktnamn må framför detta bära det släktnamn hon hade som ogift. Har hustru behållit henne tidigare tillkommande släktnamn, må hon framför detta bära mannens släktnamn. Anmälan om sådant tilläggsnamn må göras hos pastor. Vad nu sagts om tilläggsnamn gäller även beträffande änka och frånskild hustru.

7 §.

Upplöses äktenskap genom äktenskapsskillnad eller genom mannens död, må hustru, som förvärvat mannens släktnamn, genom anmälan hos pastor återtaga det släktnamn hon hade som ogift. Detsamma gäller, om hustru vid återgång av äktenskap tillåtits behålla mannens släktnamn.

Förvärv av släktnamn i andra fall

8 §.

Svensk medborgare, vars släktnamn icke är tillräckligt särskiljande eller eljest är mindre tjänligt, äger efter ansökan hos namnmyndigheten erhålla annat släktnamn.

Rätt att efter ansökan erhålla släktnamn tillkommer ock svensk medborgare, som saknar sådant namn.

Lika med svensk medborgare anses utlänning, som är gift med svensk medborgare. Annan utlänning, som stadigvarande vistas här i riket, äger, om skäl äro därtill, erhålla släktnamn enligt vad nu är sagt.

9 §.

Såsom nytt släktnamn må godkännas endast namn, som till bildning, uttal och stavning överensstämmer med inhemskt språkbruk. Har sökanden utländskt släktnamn, må dock namn som innebär en anpassning av namnet till svenskt språk godkännas.

Namn som är i bruk såsom förnamn må godkännas som nytt släktnamn endast om särskilda skäl äro därtill.

Såsom nytt släktnamn må ej godkännas namn, vilket kan uppfattas såsom benämning på järnvägsstation eller postanstalt eller annan dylik beteckning och därigenom medföra olägenhet eller som eljest är ägnat att vilseleda allmänheten. Ej heller må godkännas namn, som kan väcka anstöt eller som kan antagas leda till obehag för bäraren.

10 §.

Såsom släktnamn må ej godkännas namn, som lätt kan förväxlas med

1. annan tillkommande släktnamn eller ock släktnamn, vilket annan enligt denna lag äger rätt att förvärva eller eljest bära;
2. allmänt känt släktnamn, vilket tillkommit utdöd släkt;
3. allmänt känt utländskt släktnamn;
4. annans konstnärnamn eller likartat namn, som är allmänt känt;
5. beteckning för stiftelse, ideell förening eller därmed jämförlig sammanslutning;
6. annans här i riket skyddade firma eller varumärke eller ock annat kännetecken, som i näringsverksamhet här i riket inarbetats för annan.

Har någon efter ansökan förvärvat nytt släktnamn, utgör vad i första stycket under 1 stadgas ej hinder för hans föräldrar, syskon eller syskons barn att med hans samtycke efter ansökan hos namnmyndigheten erhålla namnet. Har det ursprungliga förvärvet gjorts av flera, erfordras samtycke av dem alla.

11 §.

Den som efter födelsen förvärvat släktnamn må, om särskilda skäl äro därtill, efter ansökan hos namnmyndigheten erhålla honom tidigare tillkommande släktnamn, såframt han ej enligt vad i 15—18 §§ stadgas förlorat detta namn.

12 §.

Äro synnerliga skäl därtill, må namnmyndigheten bifalla ansökan om förvärv av släktnamn, ehuru hinder föreligger enligt 8—10 §§. Avser ansökan barn, som ej fyllt aderton år, må namnmyndigheten uppställa som villkor för bifall, att rätten funnit namnbytet vara förenligt med barnets bästa.

Gemensamma bestämmelser om förvärv av släktnamn

13 §.

Förvärva makar släktnamn, tillkommer namnet jämväl makarnas barn och adoptivbarn, som hava makarnas namn, stå under makarnas vårdnad och icke fyllt aderton år. Förvärvar någon eljest släktnamn efter ansökan hos namnmyndigheten eller genom annan anmälan hos pastor än som avses i 6 och 7 §§, tillkommer namnet jämväl hans barn och adoptivbarn, som hava hans namn och icke fyllt aderton år, såvida han ensam har vårdnaden.

Har någon efter ansökan förvärvat nytt släktnamn, må hans barn eller adoptivbarn, som ej enligt första stycket förvärvat samma namn, så ock dess avkomling med hans samtycke genom anmälan hos pastor antaga namnet. Har namnet förvärvats av makar, erfordras samtycke av dem båda.

14 §.

Hava makar samma släktnamn, kunna de endast gemensamt förvärva annat släktnamn; dock må hustrun efter prövning enligt 11 § ensam förvärva henne tidigare tillkommande släktnamn.

1† Bihang till riksdagens protokoll 1963. 9 saml. 1 avd. Nr 31

Förlust av släktnamn

15 §.

Förklaras någon icke hava äktenskaplig börd och har hans moder annat släktnamn än mannen, förlorar han dennes släktnamn och förvärvar i stället moderns släktnamn. Om synnerliga skäl äro därtill, må dock rätten tillåta att han behåller mannens namn.

Häves adoptivförhållande, förlorar adoptivbarnet adoptantens släktnamn och återförvärvar det namn barnet hade före adoptionen. Om synnerliga skäl äro därtill, må dock rätten tillåta att barnet behåller adoptantens namn.

Dömes till återgång av äktenskap, förlorar hustrun släktnamn som hon enligt 6 § första eller andra stycket förvärvat och återförvärvar det släktnamn hon hade före äktenskapet. Om synnerliga skäl äro därtill, må dock rätten tillåta att hon behåller mannens namn.

16 §.

Har någon i annat fall än som avses i 15 § genom anmälan hos pastor förvärvat släktnamn, som rätteligen icke tillkommer honom, skall rätten på talan av den vars namn han förvärvat förklara honom namnet förlustigt, om ej synnerliga skäl äro att han må behålla det. Den som enligt vad nu sagts förlorar namn återförvärvar det släktnamn han hade före anmälingen.

17 §.

Har någon efter ansökan hos namnmyndigheten erhållit släktnamn enligt vad i 8 eller 12 § sägs och lider annan förfång till följd av sådan risk för förväxling som avses i 10 § första stycket 1, 3, 4, 5 eller 6, skall rätten på talan av denne förklara den som erhållit namnet detta förlustigt, om ej synnerliga skäl äro att han må behålla det. Den som sålunda förlorar namn återförvärvar det släktnamn han förut hade.

18 §.

Förlorar någon släktnamn enligt vad i 15—17 §§ stadgas, skall tillika, såframt talan föres därom, den som förvärvat eller eljest äger bära hans namn av rätten förklaras detta förlustigt, om ej synnerliga skäl äro att han må behålla namnet. Har någon som enligt 16 eller 17 § bort gå släktnamn förlustigt avlidit, må den som förvärvat eller eljest äger bära hans namn ändock förklaras namnet förlustigt enligt vad nyss sagts.

Förklaras någon enligt första stycket släktnamn förlustigt, skall rätten med tillämpning av 1—7 §§ fastställa det namn som förvärvas i stället för det förlorade.

Särskilt skydd för egenartat släktnamn

19 §.

Har någon förvärvat egenartat släktnamn, må namn som lätt kan förväxlas därmed icke häras av annan, med mindre han enligt vad i denna lag stadgas kan åberopa rätt till namnet eller han eller hans släkt av ålder eller eljest enligt ortens sed burit det såsom tillnamn.

Ej må någon obehörigen, till förfång för den som förvärvat egenartat släktnamn, i näringsverksamhet använda firma, varumärke eller annat kännetecken, som lätt kan förväxlas med namnet. Lika med firma anses beteckning för stiftelse, ideell förening eller därmed jämförlig sammanslutning.

Släktnamn anses som egenartat, om det är ägnat att utmärka tillhörighet till viss släkt.

20 §.

Har konstnärnamn eller likartat namn blivit allmänt känt eller har kännetecken som sägs i 19 § andra stycket inarbetats, må utan hinder av vad som stadgas i 19 § rätt därtill bestå vid sidan av äldre rätt till egenartat släktnamn med vilket konstnärnamnet eller kännetecknet lätt kan förväxlas, såframt namnhavaren ej inom rimlig tid inskridit mot användningen därav.

I fall som nu sagts må rätten efter vad som finnes skäligen föreskriva, att konstnärnamnet eller kännetecknet må användas endast på särskilt sätt.

21 §.

Talan om fastställelse huruvida rätt till egenartat släktnamn består eller icke består eller huruvida visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej, må av domstol upptagas till prövning, där ovisshet råder om förhållandet och denna länder käranden till förfång.

22 §.

Gör någon intrång i annans rätt till egenartat släktnamn, är han, om han insett eller bort inse att hans förfarande länder namnhavaren till förfång, pliktig att till denne utgiva ersättning för lidande och annan skada.

II. Om förnamn

23 §.

Barn skall, om det lever, givas förnamn inom sex månader efter födelsen.

Har förnamn givits annorledes än vid dop inom svenska kyrkan, skall namnet före utgången av nämnda tid anmälas hos pastor.

24 §.

Äger dop eller motsvarande religiös förrättning rum efter det förnamn givits enligt 23 §, må därvid givas ytterligare förnamn. Sådant namn skall, om det ej givits vid dop inom svenska kyrkan, anmälas hos pastor.

Efter ansökan hos namnmyndigheten må ock eljest, om särskilda skäl äro därtill, den som förvärvat förnamn erhålla ytterligare sådant namn.

25 §.

Om synnerliga skäl äro därtill, må efter ansökan hos namnmyndigheten den som förvärvat förnamn i stället för detta erhålla annat förnamn så ock vinna förklaring, att han ej längre skall bära visst förnamn.

26 §.

Såsom förnamn må ej godkännas namn, som kan väcka anstöt eller som kan antagas leda till obchag för bäraren eller som eljest uppenbarligen icke är lämpligt såsom förnamn.

III. Om förfarandet i mål och ärenden enligt denna lag

Förfarandet vid anmälan

27 §.

Anmälan hos pastor enligt denna lag skall göras i den församling, där den som anmälningen avser är eller skall vara kyrkobokförd eller, om han varken är eller skall vara kyrkobokförd i svensk församling, där han vistas.

Anmälan skall ske muntligen vid personlig inställelse eller skriftligen. Vad nu sagts gäller ock sådan anmälan till vigselförrättare, varom stadgas i 6 §.

28 §.

Finner pastor gjord anmälan ej kunna upptagas, skall han med angivande av grunden därför meddela beslut att anmälningen ej föranleder anteckning i kyrkobok. Meddelas beslutet ej genast i anledning av muntlig anmälan eller är anmälningen skriftlig, skall han ofördröjligen om beslutet underrätta den som gjort anmälningen. I underrättelsen skall angivas vad den som vill fullfölja talan mot beslutet har att iakttaga.

29 §.

Den vars rätt beröres av beslut, som pastor meddelat enligt 28 §, eller av annan åtgärd, som pastor vidtagit i namnärnde, må söka ändring däri. Talan föres hos domkapitlet genom besvär.

Talan mot domkapitlets beslut i fråga, som enligt första stycket dragits under dess prövning, föres hos Konungen genom besvär.

Förfarandet vid ansökan hos namnmyndigheten

30 §.

Ansökan om namn skall göras skriftligen hos namnmyndigheten och innehålla uppgift om sökandens postadress ävensom de skäl på vilka ansökningen grundas.

Vid ansökningen skall fogas prästbevis med uppgift om sökandens fullständiga namn och födelsetid. Avser ansökningen förvärv av släktnamn, skall prästbeviset tillika innehålla uppgift om sökandens civilstånd och barn under aderton år, som står under hans vårdnad och har hans släktnamn.

Vid ansökan skall erläggas avgift till belopp som Konungen föreskriver.

31 §.

Har sökanden icke iakttagit vad om ansökan är föreskrivet eller finner namnmyndigheten eljest hinder föreligga för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse, vid äventyr att ansökningen avskrivs.

Finner namnmyndigheten även efter det yttrande avgivits hinder för bifall föreligga, skall ansökningen avslås, där ej anledning förekommer att giva sökanden nytt föreläggande.

32 §.

Äro i fall som i 8 eller 12 § sägs ansökningshandlingarna fullständiga och finnes ej hinder föreligga för bifall till ansökningen, skall den av namnmyndigheten kungöras i allmänna tidningarna.

Den som vill framställa invändning mot ansökningen skall göra detta skriftligen till namnmyndigheten inom en månad från kungörelsedagen.

33 §.

Efter utgången av tid, som sägs i 32 §, skall namnmyndigheten företaga ansökan enligt 8 eller 12 § till fortsatt prövning.

34 §.

Sedan slutligt beslut i ansökningsärende fattats, skall namnmyndigheten därom underrätta sökanden och den som i behörig ordning framställt invändning mot ansökningen. Om talan må föras mot beslutet, skall underrättelsen innehålla uppgift om skälen för beslutet samt vad som skall iakttagas vid fullföljd av talan.

35 §.

Klagan över namnmyndighetens slutliga beslut i ansökningsärende må föras av sökanden ävensom, i fall då ansökan bifallits oaktat invändning framställts i behörig ordning, av den som gjort invändningen. Klagan föres genom besvär, som skola hava inkommit till namnmyndigheten inom en månad från beslutets dag.

För prövning av besvär skall hos namnmyndigheten finnas särskild besvärsavdelning. Avdelningen är beslutför med tre ledamöter, av vilka minst två skola vara rättskunniga.

Över besvärsavdelningens beslut må klagan icke föras.

36 §.

Har ansökan om namn bifallits, skall namnmyndigheten sedan beslutet vunnit laga kraft utfärda namnbevis till sökanden.

Förfarandet inför domstol

37 §.

Ansökan om förklaring att namnbyte, som avses i 1 § tredje stycket, 3 § andra stycket, 4, 5 eller 12 §, är förenligt med barnets bästa upptages av den rät som har att upptaga fråga rörande vårdnaden om barnet.

38 §.

I ärende som avses i 37 § skall rätten, där så kan ske, höra den vars släktnamn barnet har och den vars släktnamn barnet avses skola förvärva, även om de icke äro vårdnadshavare. Har barnet fyllt tolv år skall, om det finnes lämpligt, jämväl barnet höras. Äro skäl därtill, skall yttrande inhämtas från barnavårdsnämnden.

39 §.

Sådan tvist angående släktnamn, varom talan må föras i särskild rättegång, instämnes till den domstol, där den mot vilken talan väckes skall svara i tvistemål i allmänhet. Finnes icke sålunda behörig domstol, väckes talan vid Stockholms rådhusrätt.

Talan som avses i 17 § så ock talan enligt 18 § mot någon, som enligt 13 § förvärvat av annan efter ansökan hos namnmyndigheten erhållet släktnamn, må ej väckas senare än fem år efter det beslutet i anledning av ansökningen vunnit laga kraft.

Särskilda bestämmelser

40 §.

Medgivande av fader att barn utom äktenskap antager hans släktnamn må lämnas samtidigt med och på samma sätt som erkännande av faderskapet. Föreligger ej medgivande i sådan ordning, när anmälan om namnet sker, lämnas medgivandet muntligen inför pastor, hos vilken anmälingen sker, eller ock skriftligen med vittnen.

41 §.

Samtycke varom förmåles i 4 eller 5 §, så ock samtycke som avses i 13 § andra stycket skall lämnas muntligen inför pastor, hos vilken anmälan om antagande av namnet sker, eller ock skriftligen med vittnen. Samtycke som avses i 10 § andra stycket skall lämnas skriftligen med vittnen.

42 §.

För den som står under annans vårdnad och ej fyllt aderton år göres anmälan eller ansökan av vårdnadshavaren.

43 §.

Namnmyndighet är patent- och registreringsverket.

De närmare föreskrifter som erfordras för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen.

IV. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

44 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

45 §.

Genom denna lag upphäves med de begränsningar som nedan stadgas förordningen den 5 december 1901 angående antagande av släktnamn, så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot bestämmelserna i denna lag.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till författningsrum, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

46 §.

1 mom. Släktnamn, vilket vid denna lags ikraftträdande finnes för någon antecknat i kyrkobok, tillkommer denne som om han förvärvat det enligt denna lag.

2 mom. Släktnamn, som någon fått godkänt på sätt angives i § 1 punkt 5 förordningen den 5 december 1901 angående antagande av släktnamn men som ej vid denna lags ikraftträdande är antecknat för honom i kyrkobok, skall tillkomma honom som om han förvärvat namnet enligt denna lag, om han inom ett år från den dag namnet godkändes anmäler det hos pastor till införande i kyrkobok.

Den som vid denna lags ikraftträdande saknar släktnamn äger inom två år därefter antaga sådant namn enligt bestämmelserna i § 1 punkt 3 nyssnämnda förordning. Har han ej inom sagda tid förvärvat släktnamn, skall

tillnamn, under vilket han är antecknad i kyrkobok, tillkomma honom såsom släktnamn enligt denna lag.

Kvinna, som är gift när denna lag träder i kraft, äger inom två år från ikraftträdandet genom anmälan hos pastor återtaga det släktnamn hon hade som ogift. Har äktenskap upplösts före lagens ikraftträdande, skall vad i 7 § stadgas äga tillämpning.

3 mom. Vad i denna lag stadgas utgör ej hinder för prövning av sådan före lagens ikraftträdande väckt talan angående ensamrätt till namn, som kunnat föras enligt äldre rätt. I fråga om släktnamn, som godkänts på sätt anges i § 1 punkt 5 förordningen den 5 december 1901 angående antagande av släktnamn, må talan väckas även efter lagens ikraftträdande, dock ej senare än två år från den dag namnet godkändes.

47 §.

Skall någon enligt denna lag förvärva annans släktnamn och saknar denne sådant namn men finnes för honom i kyrkobok antecknat tillnamn, gäller under den övergångstid, som anges i 46 § 2 mom. andra stycket, förvärvet detta namn.

Vad i 6 § och 46 § 2 mom. tredje stycket första punkten stadgas om rätt för hustru att behålla eller återtaga släktnamn, som hon hade såsom ogift, skall, om hon saknar eller före äktenskapet saknat sådant släktnamn, under den ovan i första stycket omförmälda övergångstiden i stället gälla tillnamn, som är eller varit för henne såsom ogift antecknat i kyrkobok.

För den som enligt denna paragraf förvärvat eller behållit tillnamn gäller vad i 46 § 2 mom. andra stycket sägs.

2) Lag**om ändring i giftermålsbalken**

Härigenom förordnas, att 10 kap. 8 § och 11 kap. 31 § giftermålsbalken skola upphöra att gälla samt att 5 kap. 15 § samma balk skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 KAP.

15 §.

Hustrun erhåller med vigseln mannens släktnamn; dock må hon bära sitt eget och mannens namn i förening, om hon gör anmälan därom i den ordning Konungen bestämmer.

Om makes släktnamn är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

3) Lag

om ändring i föräldrabalken

Härigenom förordnas, att 4 kap. 13 § ävensom 5 kap. föräldrabalken¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 KAP.

13 §.

Häves adoptivförhållandet — — — — — adoptivbarnets underhåll.
I förhållande — — — — — utser därtill.

Om adoptivbarnets namn stadgas
i 5 kap.

5 KAP.

Om barnets namn

1 §.

Barn i äktenskap erhåller faderns släktnamn.

Barn som, sedan det fyllt aderton år, erhåller äktenskaplig börd genom att föräldrarna ingå äktenskap med varandra, behåller dock det släktnamn som dessförinnan tillkom barnet, såvida icke barnet självt annorlunda bestämmer.

1 §.

Om barnets namn är särskilt stadgat.

2 §.

Barn utom äktenskap erhåller moderns släktnamn. Är modern gift, eller är hon fränskild hustru, erhåller barnet det släktnamn som tillkom henne såsom ogift.

Fadern så ock, där modern är gift, hennes make må giva barnet sitt släktnamn. Till sådan ändring av namn erfordras samtycke av den som har vårdnaden om barnet, där detta är under tjuguetå år, och av barnet självt, om det fyllt aderton år.

Är barnet trolovningsbarn, äge den som har vårdnaden om barnet eller

¹ Senaste lydelse av 4 kap. 13 §, se SFS 1958:640.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

barnet själv, om det fyllt tjuguet år, bestämma, att det skall bära faderns släktnamn. Har barnet fyllt aderton år, må ej den som har vårdnaden träffa sådan bestämmelse utan barnets samtycke.

3 §.

Adoptivbarn erhåller adoptantens släktnamn, där ej rätten tillåter att barnet behåller sitt namn eller bär båda tillhoppa.

Häves adoptivförhållandet, förlorar barnet det genom adoptionen förvärvade namnet, såvida icke rätten tillåter att det behålles.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

4) Lag

angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 (nr 807)
om handläggning av domstolsärenden

Härigenom förordnas, att 6 § lagen den 20 december 1946 om handläggning av domstolsärenden¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 §.

Underrätt vare — — — — — lagfaren domare.

Vid annan handläggning än i 3 eller 4 § sägs skall dock i häradsrätt nämnd deltaga och rådhusrätt äga den sammansättning som i rättegångsbalken är i allmänhet föreskriven för domförhet vid huvudförhandling i tvistemål, om ärendet angår

1. adoption, vårdnaden om barn eller samtycke till hävande av tjänste- eller arbetsavtal som barn ingått, medgivande till äktenskap enligt 2 kap. 4 § giftermålsbalken eller till åtgärd beträffande makars egendom enligt 5 kap. 14 § eller 6 kap. 6 § nämnda balk eller förordnande angående sådan egendoms förvaltning i andra fall;

2. förmynderskap eller — — — — —

3. förvaltning enligt — — — — — är tvistigt;

4. nedsättning av — — — — — till fusion;

5. förvaltning av — — — — — i sparbank;

6. förordnande eller — — — — — är tvistigt;

7. bestämmande av arvode;

8. tillstånd till — — — — — om ägofred; eller

9. dödande av förkommen handling.

Skall i — — — — — överförmyndares beslut.

Vid annan handläggning än i 3 eller 4 § sägs skall dock i häradsrätt nämnd deltaga och rådhusrätt äga den sammansättning som i rättegångsbalken är i allmänhet föreskriven för domförhet vid huvudförhandling i tvistemål, om ärendet angår

1. adoption, vårdnaden om barn eller samtycke till hävande av tjänste- eller arbetsavtal som barn ingått, barns släktnamn, medgivande till äktenskap enligt 2 kap. 4 § giftermålsbalken eller till åtgärd beträffande makars egendom enligt 5 kap. 14 § eller 6 kap. 6 § nämnda balk eller förordnande angående sådan egendoms förvaltning i andra fall;

10 § föräldrabalken;

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1958:467.

5) Lag**angående ändrad lydelse av lagen den 20 december 1946 (nr 778)
om tillägg till kap. 3 kyrkolagen**

Härigenom förordnas, att lagen den 20 december 1946 om tillägg till kap. 3 kyrkolagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

Vid dop skall iakttagas, att *därigenom* ej gives namn som *uppenbarligen* kan väcka anstöt eller åtlöje.

(Föreslagen lydelse)

Vid dop skall iakttagas, att *därvid* ej gives namn som kan väcka anstöt eller som kan antagas leda till obehag för bäraren eller som eljest *uppenbarligen* icke är lämpligt såsom förnamn.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

6) Lag

om ändrad lydelse av 52 § varumärkeslagen den 2 december 1960 (nr 644)

Härigenom förordnas, att 52 § varumärkeslagen den 2 december 1960 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

52 §.

Använder någon i näringsverksamhet obehörigen annans *släktnamn* eller firma som varukännetecken och är ej i den nya lagen påföljd stadgad härför, skall på talan av den, vars *namn* eller firma använts, domstol meddela förbud vid vite mot användningen.

Använder någon i näringsverksamhet obehörigen annans firma som varukännetecken och är ej i den nya lagen påföljd stadgad härför, skall på talan av den, vars firma använts, domstol meddela förbud vid vite mot användningen.

I mål — — — — — motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

7) Förordning

om ändring i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469)

Härigenom förordnas, att 17 § folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 skall upphöra att gälla samt att 16 § samma förordning¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

16 §.

Barns födelse så ock, därest barnet lever och ej blivit inom svenska kyrkan döpt, förnamn för barnet skall så snart ske kan och senast inom sex veckor efter födelsen anmälas hos pastor. Anmälan skall göras av barnets föräldrar eller, om dessa äro döda eller om de icke kunna vare sig själva eller genom ombud fullgöra anmälningsskyldigheten, av annan person som har vård om barnet.

Barns födelse skall så snart ske kan och senast inom sex veckor anmälas hos pastor. Anmälan skall göras av barnets föräldrar eller, om dessa äro döda eller om de icke kunna vare sig själva eller genom ombud fullgöra anmälningsskyldigheten, av annan person som har vård om barnet.

Angående anmälan om förnamn för nyfött barn stadgas i namnlagen.

Med barn — — — — — tjuguåttonde havandeskapsveckan.

Försummar någon att inom föreskriven tid göra anmälan som här avses och fullgöres ej heller anmälningsskyldigheten genast efter påminnelse, skall pastor i den ordning 63 § stadgar skriftligen anmana den anmälningsskyldige att inom viss tid efter delfåendet av anmaningen fullgöra sin skyldighet.

Försummar någon att inom föreskriven tid göra anmälan om barns födelse eller, på sätt i namnlagen föreskrives, om förnamn för nyfött barn, som ej blivit döpt inom svenska kyrkan, och fullgöres ej heller anmälningsskyldigheten genast efter påminnelse, skall pastor i den ordning 63 § stadgar skriftligen anmana den anmälningsskyldige att inom viss tid efter delfåendet av anmaningen fullgöra sin skyldighet.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1964.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1959:200.

Inledning

Genom beslut den 15 juni 1956 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla sakkunniga för att verkställa utredning rörande rätten till släktnamn och därmed sammanhängande frågor. Med stöd av bemyndigandet tillkallades den 23 juli 1956 såsom sakkunniga justitierådet G. Bomgren, tillika ordförande, dåvarande överdirektören, professorn Karin Kock Lindberg, professorn C. I. Ståhle samt numera generaldirektören Å. C. von Zweigbergk. Till sekreterare förordnades den 5 oktober 1956 numera assessorn J. H. M. Gehlin.

De sakkunniga, som antog benämningen namnrättskommittén, har avgivit ett den 4 januari 1960 dagtecknat betänkande med förslag till namnlag m. m. (SOU 1960: 5). Förslaget bygger i de delar som berör släktnamn väsentligen på resultat, som uppnåtts vid överläggningar med motsvarande sakkunniga i Danmark och Norge. Kommitténs förslag till namnlag finnes fogat vid förevarande proposition såsom Bilaga B (prop. s. 176—183).

Över betänkandet har efter remiss yttranden avgivits av Svea hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, statistiska centralbyrån, patent- och registreringsverket, Stockholms rådhusrätt, kyrkobokföringsinspektörerna i samtliga inspektionsområden, samtliga domkapitel, varumärkes- och firmautredningen samt familjerättskommittén.

Yttranden över betänkandet har därjämte efter remiss avgivits av riddarhusdirektionen, vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, Nämnden för svensk språkvård, Fredrika-Bremer-förbundet, Frikyrkliga samarbetskommittén, Föreningen Sveriges häradshövdingar, Genealogiska föreningen, Konstnärernas riksorganisation, Publicistklubben, Sveriges advokatsamfund, Sveriges författareförening, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Yrkeskvinnors samarbetsförbund, Högerns kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, Svenska landsbygdens kvinnoförbund och Svenska föreningen för industriellt rättsskydd.

Sedan ärendet varit föremål för övervägande inom justitiedepartementet, beslöt Kungl. Maj:t den 14 september 1962 att lagrådets utlåtande skulle inhämtas över de förslag till namnlag, lag om ändring i giftermålsbalken, lag om ändring i föräldrabalken, lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden samt lag angående ändrad lydelse av lagen den 20 december 1946 (nr 778) om tillägg till kap. 3 kyrkolagen, vilka finnes fogade vid propositionen såsom Bilaga A (prop. s. 163—174). Lagrådet avgav utlåtande den 12 januari 1963. Sedan lagärendet varit föremål för ytterligare beredning anmäldes det slutligen i statsrådet den 12 januari 1963.

I den följande framställningen återgives först vissa uttalanden i propositionen angående huvuddragen i den föreslagna lagstiftningen. Härtill anknötes utskottets inledande yttrande. Därefter upptager utskottet vissa stad-

ganden till särskild behandling, varvid stadgandena återgives i föreslagen lydelse, sidhänvisningar göres till propositionen samt i ärendet väckta motioner återgives eller refereras.

Huvuddragen i lagstiftningen

Propositionen. Beträffande en redogörelse för gällande rätt, namnrättskommitténs förslag och däröver avgivna remissyttranden torde få hänvisas till propositionen (s. 20—33, 163 ff samt 176 ff).

Föredragande departementschefen, statsrådet Kling, anförde vid lagrådsremissen bl. a. följande:

Personnamnet är av stor betydelse i vårt samhällsliv. Det har av ålder utgjort den naturliga grunden för folkregistreringen, och för den enskilde har det varit det främsta individualiseringsmedlet. Även om namnets funktion såsom offentligrättsligt identifieringsmedel något förlorat i betydelse i och med tillskapandet av den moderna folkbokföringen och införandet av obligatoriska födelsenummer, kvarstår den dock i samhällets dagliga kontakt med medborgarna. Namnets värde för den enskilde är snarast i stigande. Det bör framhållas, att namnet såsom s. k. naturligt varukännetecken har avgörande betydelse inom firma- och varumärkesrätten. Namnet har emellertid också en viktig sida, som vetter mot familjerätten. Mycket tidigt i vår historia finner man hur namn, först förnamnet och sedan patronymikon (bl. a. sonnamn) och gårdsnamn, får uttrycka sambandet mellan två eller flera generationer. I och med att ett släktnamnsskick utvecklats, har släktnamnet blivit en symbol för familjen och dess anknytning bakåt och framåt i tiden.

De nu i vårt land gällande bestämmelserna om namn är uppdelade på ett flertal olika författningar. Äldst är släktnamnsförordningen från år 1901. Dess tillkomsthistoria visar, att samhällets identifieringsintresse vid den tidpunkten stod i förgrunden, och förordningens främsta uppgift blev att resa spärr mot de fria släktnamnsbytena, vilka höll på att bringa allvarlig oreda i den offentliga registreringen. Som ett sidoresultat av dessa strävanden kom emellertid dels ett administrativt skydd för vissa släktnamn och dels vissa familjerättsligt betonade bestämmelser. Familjerättsliga bestämmelser saknades eljest ända fram till år 1915, då det i lagen om äktenskaps ingående och upplösning infördes en bestämmelse om hustrus släktnamn vid vissa fall av återgång i äktenskap. Därefter följde genom lagstiftning åren 1917 och 1920 reglering av barns, adoptivbarns och hustrus släktnamn, en reglering som sedan förblivit i huvudsak oförändrad. Bestämmelserna finns nu upptagna i giftermålsbalken från år 1920 och föräldrabalken från år 1949. Vad som gäller om förnamn finns i huvudsak upptaget i folkbokföringsförordningen från år 1946.

Släktnamnsförordningens ursprungliga betydelse som en spärr mot fria namnbyten kvarstår alltså oförändrad. Jämsides härmed har emellertid

namnmyndigheten undan för undan fått uppgifter, som får betraktas som ett utflöde av den familjerättsliga namnlagstiftningen. Sålunda har inom namnmyndigheten utbildats en mångskiftande praxis med tämligen fasta grunder för hur familjerättsligt betonade namnförvärv kan få ske utanför de bestämmelser, som upptagits i giftermålsbalken och föräldrabalken.

Vad nu sagts antyder de problemställningar, med vilka man har att göra inom namnrätten. Det måste betraktas såsom en brist, att vi i vårt land saknar en på enhetlig grund uppbyggd namnlagstiftning, vari å ena sidan offentlighetsrättsligt intresse kunnat vägas mot privaträttsligt och å andra sidan en avvägning kunnat ske mellan de familjerättsliga och de immaterialrättsliga intressena. Ej heller kan anses tillfredsställande, att en stor del av namnrätten bygger på en för allmänheten svårtillgänglig praxis.

Det av namnrättskommittén framlagda förslaget innebär, att alla de namnrättsliga bestämmelserna sammanföres i en lag. De familjerättsliga bestämmelserna i förslaget bygger visserligen i huvudsak på giftermåls- och föräldrabalkarnas gällande regler, men kommittén har i betydande utsträckning till lagstiftning upptagit sådana frågor, vilka nu endast regleras i praxis, och därvid har kommittén i vissa fall föreslagit andra lösningar än dem, som namnmyndigheten tillämpat. Sålunda ges enligt förslaget barn större valfrihet mellan faders och moders släktnamn, och hustru föreslås erhålla frihet att i äktenskap behålla släktnamn som hon bär, då äktenskapet ingås. De föreslagna bestämmelserna om släktnamnsbyte efter ansökan hos namnmyndigheten har också sin grund i gällande rätt men har fått en utformning, som dels bättre överensstämmer med den praxis som utvecklats, dels står i bättre samklang med modern känneteckensrätt över huvud. Som betydande nyheter får betecknas förslaget, att domstol skall kunna överpröva namnmyndighetens beslut, och de föreslagna reglerna om materiellt namnskydd för egenartat släktnamn. Vidare föreslår kommittén, att frågor om namnförlust och om verkningarna av namnförvärv för s. k. biperson närmare regleras. De föreslagna bestämmelserna om förlust av släktnamn bygger delvis på vad som nu kan anses gälla, men de nuvarande reglerna är knapphändiga och otydliga. I fråga om förnamn innebär förslaget viss utvidgning av möjligheterna att ge sådant namn, men i huvudsak bygger det på gällande rätt.

Vad angår förfarandet i namnären den uppställer förslaget flera praktiska nyheter. På den familjerättsliga sidan har sålunda reglerats, i vilken ordning medgivande och samtycke till namnförvärv skall avges, och det är också uttryckligen angivet, att namngivning och namnbyte för underårig skall göras av vårdnadshavaren. Den viktigaste praktiska nyheten torde vara, att namnmyndighetens bifall till ansökan om släktnamn skall kungöras i syfte att rättstryggheten på namnrättens område skall förbättras.

Vid remissbehandlingen har kommitténs förslag i huvudsak fått ett gynnsamt mottagande. Från flera håll har understrukits behovet av ny namnlagstiftning. Endast ett par remissinstanser har ställt sig avvisande till att förslaget lägges till grund för lagstiftning. I övrigt har de i remissyttran-

dena framställda anmärkningarna gällt särskilda punkter i förslaget. Till övervägande del har man sålunda ansett det innefatta en riktig avvägning av föreliggande problem och förordat, att det med vissa jämkningar upphöjes till lag.

Även enligt min mening har förslaget betydande förtjänster, och jag anser att det i huvudsak bör kunna läggas till grund för lagstiftning på området. Jag vill därvid förorda, att i enlighet med kommitténs förslag en gemensam namnlag genomföres. Vad familjerättskommittén invänt häremot kan ej fränkännas betydelse, men de värden som en gemensam namnlagstiftning har att bjuda med hänsyn till överskådlighet och lättillgänglighet synes mig vara större än den systematiska fördel, som kan vinnas av att de familjerättsliga balkarna uttömmande får behandla alla med familjelivet sammanhängande frågor, den familjerättsliga namnrätten inbegripen. Det kan blott påpekas, att med den av familjerättskommittén förordade uppdelningen vissa till sin natur enhetliga problem skulle få sin behandling i två olika lagkomplex, och den överskådlighet som förslaget nu erbjuder skulle därvid komma att sönderbrytas. Det av familjerättskommittén önskade syftet kan åtminstone delvis vinnas genom hänvisningar från balkarna till namnlagen.

Åtskilliga av de framställda detaljanmärkningarna måste dock enligt min mening beaktas. Jag kan beträffande dessa spörsmål i huvudsak hänvisa till den följande redogörelsen för det förslag till namnlag som på grundval av kommitténs betänkande och de avgivna remissyttrandena utarbetats inom justitiedepartementet. Emellertid vill jag redan här uppta en del frågor till granskning, bl. a. vissa spörsmål som föranlett omdisponering av eller eljest mera väsentliga jämkningar i kommitténs lagtext.

Kommittén har föreslagit, att i ett inledande stadgande skall upptagas generella regler om namnrätt och namnplikt. Stadgandet har i förslaget formulerats så, att släktnamn och förnamn tillkommer svensk medborgare enligt vad i lagen stadgas och att envar är, där annat ej följer av lag eller sedvänja, pliktig att bära honom tillkommande namn. Ett par hovrätter och familjerättskommittén har invänt, att namnplikten härvid fått en mindre lämplig utformning. Såsom namnrättskommittén själv påpekat i betänkandet upprätthålles kravet på namnplikt genom olika författningar, i vilka påföljder för brott mot namnplikten stadgas. Den av kommittén föreslagna regelns enda syfte är, heter det i kritiken, att understödja ett visst namnbruk, som därför utan uppehåller sig självt. När kommittén nu avstyrker att namnplikten förknippas med straffansvar, anser man, att motivering saknas för ett deklaratoriskt stadgande angående generell namnplikt. Svea hovrätt har även ifrågasatt, om icke den inledande bestämmelsen om namnrätt, som saknar motsvarighet i grannländernas förslag, bör utgå, därest bestämmelsen om namnplikt strykes.

Jag kan i huvudsak dela den uppfattning som kommit till synes i kritiken och anser ej tillräckliga skäl föreligga att i lagen upptaga ett stadgande om namnplikt, som skenbart men icke reellt går utöver vad som gäller en-

ligt annan författning eller enligt sakens natur. Ej heller den generella bestämmelsen om namnrätt synes ha någon väsentlig funktion att fylla. Jag har därför låtit hela det ifrågavarande stadgandet i förslaget utgå.

Kommittén har på olika sätt sökt tillgodose den enskildes intresse av att i vissa fall kunna förvärva annat släktnamn än det som han förvärvade vid födelsen. I dessa svåra avvägningsfrågor har man att först ta ställning till den motsättning, som kan finnas mellan den enskildes önskan att byta namn eller att förvärva visst annat namn, å ena, och det allmännas intresse av namnstabilitet, klarhet i folkbokföringen m. m., å andra sidan. Det är naturligt, att frågor som innefattar en sådan motsattsställning får lösas av en administrativ namnmyndighet. Emellertid har kommittén tänkt sig, att namnmyndigheten skall lösa även konflikter av annan karaktär. Sålunda skall enligt kommittéförslagets 8 och 9 §§ barn i äktenskap som vill förvärva styvfaders namn, barn utom äktenskap som vill förvärva släktnamn, som dess moder bär sedan ett tidigare äktenskap, och fosterbarn som vill förvärva fosterföräldrarnas namn kunna få sina önskemål uppfyllda endast efter ansökan hos namnmyndigheten. Den avvägning som här skall ske berör intressen av rent personlig art. I ett par av de nämnda fallen skall enligt förslaget namnmyndigheten avgöra frågan, med vilken av flera personer som barnet har starkast samhörighet, och namnbyte får överhuvud taget endast ske, om det kan anses vara till barnets bästa. I vissa fall har kommittén ansett, att namnbyten av med dessa fall besläktad karaktär bör kunna ske efter anmälan hos pastor. Enligt kommittéförslagets 2 § tredje stycket skall sålunda barn i äktenskap efter anmälan hos pastor kunna anta det släktnamn modern bär som ogift, och enligt 3 § tredje stycket skall barn utom äktenskap på samma sätt kunna anta sin styvfaders släktnamn. Det är härvid att märka, att anmälan för underårigt barn skall göras av vårdnadshavaren, vilket i det förstnämnda fallet får sin särskilda betydelse om föräldrarna är skilda; kommittén har ansett barnets rätt till moderns namn vara så stark, att det ej funnits anledning att bevaka önskemål från den av föräldrarna, vilken ej längre har vårdnaden, att barnet behåller faderns namn.

På här angivna punkter har förslaget — såsom jag närmare återkommer till i det följande — mött gensagor från åtskilliga remissorgan, och ej heller enligt min mening, går förslaget fritt från kritik i dessa delar. Vad först angår uppdelningen i ansökningsärenden och anmälningsärenden synes det i huvudsak ha varit praktiska synpunkter som har varit vägledande för kommittén. De fall då en undersökning av barnets förhållanden är oundgängligen nödvändig har hänförts till ansökningsärendena. Därvid har såsom villkor för att namnbytet skall få ske uppställts, förutom vissa formaliteter, även att namnbytet skall vara till barnets bästa. Emellertid synes det mig ej kunna utan vidare förutsättas, att de namnbyten vilka av kommittén hänförts till anmälningsfall regelmässigt är till barnets bästa. I synnerhet förefaller det knappast kunna göras någon principiell skillnad i värderingen av ett inomäktenskapligt barns bästa, när fråga är om det efter föräldrarnas skilsmässa skall förvärva moderns flicknamn eller om det skall för-

värva moderns nye makes namn. I båda fallen synes det viktigt att tillika överväga, vad förlusten av faderns namn kan komma att innebära för barnet. Vidare kan ett barn utom äktenskap, som är trolovningsbarn och därför antagit faderns namn, ha intresse av att få behålla detta namn, även om modern gifter sig med en annan man, vilken är villig att låta barnet få hans släktnamn. I båda dessa grupper av fall synes det ej heller vara realistiskt att helt bortse från faderns inställning till namnbytet; frågan om barnets bästa torde innefatta även faderns reaktion och framtida inställning till barnet. Av anförda skäl anser jag en omprövning av den av kommittén gjorda uppdelningen på ansökningsfall och anmälningsfall vara påkallad.

Kommitténs förslag, att namnmyndigheten i vissa ärenden skall avgöra vad som är till ett barns bästa, innebär att man ålägger myndigheten avgöranden av ett slag, som egentligen är främmande för dess verksamhet. Det kan även ifrågasättas, om det skriftliga förfarandet hos en central myndighet lämpar sig för en avvägning av så personliga och svårbedömda intressen.

Av det nu sagda framgår, att omprövningen av uppdelningen mellan ansökningsfall och anmälningsfall ej lämpligen kan leda till att man överflyttar en del av de sistnämnda till ansökningsfallen, utan andra vägar måste prövas. Därest till en början bortses från den familjerättsliga bedömningen, skall namnmyndighetens uppgift i främsta rummet vara att bevaka det allmännas intresse av namnstabilitet m. m. och de enskilda namnhavarnas behov av namnskydd. Om dessa intressen ej är berörda i ett ärende synes det kunna handläggas såsom ett anmälningsärende. Genom en sådan uppdelning kommer ansökningsärendena att väl lämpa sig för handläggning inom patentverket, där de kommer att utgöra en naturlig del av de immaterialrättsliga ärenden som denna myndighet eljest har att behandla.

I de familjerättsligt betonade fallen synes mig en prövning, huruvida namnbytet är förenligt med barnets bästa, vara erforderlig. Denna prövning, som endast bör avse barn under aderton år, torde lämpligast förläggas till domstol. Såsom lokalt organ kan domstolen på ett bekvämare och tillförlitligare sätt än namnmyndigheten föranstalta om utredning. Inför domstolen kan muntliga förhör hållas, och domstolen är väl förtrogen med överväganden av just den art som här kommer i fråga. Mot domstolshandläggning talar, att den namnsökande härigenom får underkasta sig en understundom betungande extra åtgärd i fall då enligt kommittéförslaget hela ärendet skulle avgöras inom namnmyndigheten. Det må dock påpekas, att sedan domstolen uttalat sig, förfarandet hos namnmyndigheten kan förutses bli mindre tidskrävande än enligt kommittéförslaget. Vidare kan man genom att i förfarandet införa en prövning av domstol överföra vissa av ärendena från ansökningsfall till anmälningsfall. Den enskildes besvär med anledning av domstolsförfarandet kompenseras således i dessa fall genom att han efter domstolens beslut med stöd av detta kan anmäla namnbytet till anteckning direkt hos pastor.

I kommitténs förslag har upptagits en särskild bestämmelse (4 §) om hittebarns namn. Bestämmelsen innebär, att hittebarn skall erhålla släktnamn

genom namnmyndighetens försorg; utrönes senare barnets börd, skall det äga att efter anmälan antaga släktnamn, som lagligen skulle ha tillkommit det. Kommittén framhåller, att de senaste decenniernas historia uppvisat åtskilliga situationer, då frågan om hittebarns namn blivit eller kunnat bli aktuell, och anser, att det därför är oundvikligt att i namnlagstiftningen behandla detta problem. Skånska hovrätten har emellertid i sitt remissvar påpekat, att redan av 10 § i kommittéförslaget (motsvarande 8 § i departementsförslaget) följer, att hittebarn kan erhålla namn genom namnmyndighetens försorg. Att för dessa fåtaliga fall öppna en särskild möjlighet att återta namn efter anmälan synes enligt hovrättens mening knappast vara behövt; i allmänhet kan återgång efter anmälan ske enligt annat stadgande i lagen. Jag delar denna uppfattning och har sålunda uteslutit ifrågavarande bestämmelse ur förslaget. Framhållas må, att någon motsvarande regel ej finns i gällande rätt och ej heller upptagits i grannländernas lagförslag.

Jag anser jämväl, att en i kommittéförslaget upptagen särskild bestämmelse (36 §) om utlännings rätt till namn bör utgå. Frågor om utlännings familjerättsliga förvärv av släktnamn och förnamn torde liksom nu kunna lämnas öppna för praxis. Däremot bör, såsom familjerättskommittén påpekar, det administrativa förfarandet i denna del regleras. Jag föreslår, att den paragraf, i vilken de allmänna förutsättningarna för rätt till administrativt namnbyte anges, kompletteras med bestämmelser om de fall, i vilka annan än svensk medborgare äger rätt till sådant namnbyte. Någon uttrycklig regel om utlännings rätt att vid inflyttning till riket behålla honom enligt utländsk lag tillkommande namn finner jag ej påkallad.

Med beaktande av den kritik, som från några håll framförts mot lagrummens språkliga utformning, föreslår jag i tydlighetens intresse, att i varje särskild paragraf anges den myndighet, hos vilken ansökan eller anmälan skall göras eller annan åtgärd vidtagas. Även den kritik som riktats mot systematiken i kommittéförslagets kap. II anser jag böra beaktas. Släktnamnskapitlet har sålunda i departementsförslaget grupperats så, att barns och adoptivbarns samt hustrus namnförvärv först var för sig uttömmande behandlas, varefter regleras sådana namnbyten som ej har familjerättslig karaktär.

Den av kommittén föreslagna terminologien finner jag i huvudsak väl ägnad för sitt ändamål. De önskemål som från ett par håll framförts, att lagen skall innehålla en definition som närmare avgränsar begreppet släktnamn, är i och för sig beaktansvärda. Det är dock vanskligt att formulera en sådan definition, och värdet därav förefaller också minska, om de bland övergångsbestämmelserna till förslaget upptagna reglerna om avveckling av vissa äldre tillnamnsskick får avsedd verkan.

Det torde ej vara anledning att i detta sammanhang upptaga frågan om sekretesskydd i namnären den. Denna fråga torde komma att behandlas av offentlighetskommittén.

Kommittéförslaget har som förut nämnts tillkommit i nordisk samver-

kan. Det är emellertid av övriga nordiska länder endast Danmark och Norge, som deltagit i samarbetet. För Finland och Island har ej funnits förutsättningar för medverkan. Det har ej heller varit möjligt för de danska, norska och svenska kommittéerna att nå fram till likformiga lagförslag; skiljaktheter har ej kunnat undgås på vissa väsentliga punkter. Försök att genom medverkan av Nordiska rådet sammanjämka ståndpunkterna har ej krönts med framgång, och i Danmark har man ansett sig böra genomföra lagstiftningen utan att avvakta ställningstagandet till de i Norge och Sverige framlagda lagförslagen. Sedermera har emellertid överläggningar rörande namnlagstiftningen ägt rum mellan representanter för de norska och svenska justitiedepartementen. De norska och svenska lagförslagen, vilka under överläggningarna bragts i närmare överensstämmelse med varandra, beräknas kunna framläggas samtidigt för parlamentarisk behandling.

Sedan i *lagrådet* framställts erinringar med anledning av bestämmelserna i den föreslagna namnlagen om dubbel prövning i vissa fall av frågor rörande barns förvärv av moderns släktnamn som ogift (se prop. s. 184 ff), anförde departementschefen vid anmälan av lagrådets utlåtande bl. a.:

Enligt 1 § tredje stycket i det till lagrådet remitterade förslaget skall barn i äktenskap efter ansökan hos namnmyndigheten kunna förvärva moderns flicknamn, om särskilda skäl föreligger. Har barnet ej fyllt aderton år, må ansökningen dock ej bifallas med mindre rätten funnit namnbytet vara förenligt med barnets bästa. Lagrådet har godtagit principen, att dessa namnbyten ej — såsom namnrättskommittén föreslagit — kan lämnas fria, och beträffande barn som fyllt aderton år har lagrådets samtliga ledamöter tillstyrkt att i enlighet med det remitterade förslaget en prövning sker hos namnmyndigheten. Ordningen med en dubbel prövning för det fall barnet ej fyllt aderton år har emellertid blivit föremål för erinringar. I fråga om problemets lösning har lagrådets ledamöter dock ej varit ense utan framlagt två skilda förslag. Enligt vad jag anfört i remissprotokollet anser jag själv anledning finnas till tvekan beträffande behovet av en dubbel prövning. Med hänsyn till vad som förekommit vid granskningen i lagrådet har jag därför upptagit frågan såvitt gäller barn under aderton år till förnyat övervägande.

Jag finner därvid ej anledning frångå ståndpunkten att namnbyte för barn under aderton år bör, såvitt gäller frågan om barnets bästa, prövas av domstol. De familjerättsliga synpunkterna har i dessa fall sådan betydelse att det måhända kan framstå som oförståeligt för en sökande om, sedan domstol funnit namnbytet vara förenligt med barnets bästa, namnmyndigheten har möjlighet vägra bifall därför att från namnrättslig synpunkt ej tillräckliga skäl förebragts. Därest domstolen, som två ledamöter av lagrådet synes förutsätta, vid prövning av frågan om barnets bästa även beaktar, huruvida bytet som sådant kan anses motiverat från namnrättslig synpunkt, torde redan genom domstolsprövningen ofta en tillräcklig spärr finnas mot namnändringar, som stör namnstabiliteten och ej motiveras av ett behov hos den som önskar byta namn. Med stöd av det sagda kan jag avsluta mig till den inom lagrådet framförda meningen, att sedan domstolens

positiva beslut vunnit laga kraft ytterligare prövning av namnbytet ej skall komma i fråga. Namnet bör därefter kunna antagas genom anmälan hos pastor.

Utskottet. Genom förevarande proposition framlägges förslag till en på enhetliga grunder uppbyggd gemensam namnlag. Denna är avsedd att ersätta och fullständiga nu gällande namnrättsliga regler, vilka i stor utsträckning endast framgår av praxis och i övrigt är spridda på ett flertal författningar.

Förslaget anknyter innehållsmässigt i åtskilliga hänseenden till gällande rätt, men upptager flera viktiga nyheter. Härvidlag må framhållas det förbättrade materiella rättsskyddet för egenartade släktnamn, den större valfriheten mellan faders och moders släktnamn och det ökade beaktandet av hustrus intresse att få behålla sitt tidigare namn. Även i fråga om förfarandet i namnären den föreslås betydelsefulla ändringar. Sålunda föreskrives bland annat att domstol i vissa fall skall pröva om namnbyte för minderårigt barn är förenligt med barnets bästa.

I det följande upptager utskottet till behandling de stadganden i namnlag, som beröres av motioner eller som eljest tilldragit sig utskottets särskilda uppmärksamhet. Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot de genom propositionen framlagda förslagen i övriga delar.

Förslaget till namnlag

1 §.

Barn i äktenskap förvärvat vid födelsen faderns släktnamn.

Barn under aderton år, som erhåller äktenskaplig börd genom att föräldrarna ingå äktenskap med varandra, förvärvat därvid faderns släktnamn. Får barn äktenskaplig börd sedan det fyllt aderton år, äger barnet genom anmälan hos pastor antaga faderns släktnamn.

Barn i äktenskap, som ej fyllt aderton år, må genom anmälan hos pastor antaga det släktnamn modern hade som ogift, såframt rätten funnit namnbytet vara förenligt med barnets bästa. Har barn i äktenskap fyllt aderton år må barnet, om särskilda skäl äro därtill, efter ansökan hos namnmyndigheten erhålla släktnamn som nu sagts.

Propositionen. Se s. 39—49, 163, 176, 184—188 och 199—200.

Motioner. I motionerna I: 587 och II: 721 hemställes om sådan ändring i förslaget, att inom äktenskapligt barn, som ej fyllt aderton år, må genom anmälan till pastor antaga det släktnamn modern hade som ogift, såvida modern bär detta namn och föräldrarna är ense om barnets namn.

Som skäl härför anföres, efter återgivande av bestämmelsen i 1 § tredje stycket:

— — — Att rätten i dylika fall alltid skall pröva namnfrågan innebär enligt vår mening en alltför stor inskränkning i föräldrarnas rätt att välja namn för sina barn. Vi vill därför föreslå att i sådana fall där modern har kvar sitt namn som ogift och föräldrarna är ense om att barnet skall bära moderns namn, det skall vara tillräckligt med en anmälan till pastor om namnbytet. I övriga fall bör rättens tillstånd till namnbyte inhämtas. En dylik uppmjukning av bestämmelserna innebär inte att namnstabiliteten åsidosättes då namnändring endast kan bli aktuell då skilda namn redan föreligger beträffande barnets föräldrar.

Utskottet. Förslaget till namnlag innebär ökade möjligheter för barn i äktenskap att förvärva sin moders flicknamn. När det gäller namnbyte för barn som ej fyllt aderton år, har i detta och i flertalet likartade fall ansetts lämpligt att låta domstol pröva, huruvida bytet är förenligt med barnets bästa. Domstolens prövning är avsedd att tjäna som en spärr mot namnbyten, vilka från barnets eller familjens synpunkt är olämpliga. Bland annat skall tillses, att syskon normalt erhåller samma släktnamn.

I de av motionärerna åsyftade fallen, alltså då barnets moder bär sitt flicknamn samt hon och barnets fader är ense om att barnet bör ha moderns namn, torde självfallet föräldrarnas bedömning av namnfrågan sällan strida mot barnets och familjens verkliga intressen. Det kan därför enligt utskottets mening med hänsyn till domstolsprövningens ändamål förutsättas, att domstolen i dylika fall blott undantagsvis och då på särskilda grunder kan finna namnbytet icke förenligt med barnets bästa. Prövningen torde sålunda få ungefär samma begränsade innebörd som då rätten enligt 6 kap. 7 § föräldrabalken prövar överenskommelse i vårdnadsfråga. Vid angivna förhållanden torde inhämtandet av rättens medgivande till namnbytet ej behöva förorsaka nämnvärd omgång eller kostnad för barnets föräldrar eller märkbar ökning av domstolarnas arbetsbörda.

En prövning efter dessa linjer kan tyckas onödig i flertalet fall och det kan därför te sig tilltalande att i enlighet med motionärernas förslag låta kravet på rättens medgivande utgå. Emellertid får ej förbises, att föräldrarnas beslut om barns namn ibland kan ha tillkommit på sådant sätt att det blivit mindre väl överlagt. Sålunda torde en namnfråga av hithörande slag kunna bli särskilt aktuell vid slitningar eller skilsmässa mellan föräldrarna. Risk föreligger då för att föräldrarna handlar i affekt och icke tillräckligt uppmärksammar, att namnfrågan bör lösas på ett sätt som barnet, även när det blivit vuxet, kan godtaga. I sådana fall torde den bedömning från utomstående sida, som domstolsförfarandet medför, fylla en nyttig funktion i barnets intresse och öven i viss mån främja namnstabiliteten. Det må i detta sammanhang erinras om att de föreslagna reglerna om förfarandet inför domstol inbegriper möjlighet att höra barnet i namnfrågan, om det fyllt tolv år. Barnets därvid uttalande önskan bör tillmätas ökande betydelse allt efter som barnet når större mognad och närmar sig adertonårsåldern, vid vilken barnet enligt förslaget själv får avgöra om det önskar byta namn. Motsvarande möjlighet att i en efter åldern och övriga omständigheter lämpad utsträckning beakta barnets mening torde ej utan vanskligheter kunna infogas i anmälningsförfarandet hos pastor.

Av skäl som framgår av det anförda anser utskottet att kravet på rättens medgivande bör upprätthållas även i den av motionärerna avsedda namnsituationen. Då utskottet ej heller i annat avseende funnit anledning till erinran mot förevarande stadgande, får utskottet, med avstyrkande av det i motionerna I: 587 och II: 721 under a) upptagna yrkandet, tillstyrka det i propositionen upptagna förslaget, såvitt nu är i fråga.

6 §.

Hustru förvärvar vid vigseln mannens släktnamn, om hon icke dessförinnan till pastor eller vigselförrättaren anmält, att hon ämnar behålla det släktnamn hon hade som ogift. Anmälningen må i stället avse annat släktnamn som tillkom henne vid äktenskapets ingående, om namnmyndigheten efter ansökan funnit särskilda skäl föreligga att hon behåller detta släktnamn.

Har hustru behållit henne tidigare tillkommande släktnamn, må hon under äktenskapet genom anmälan hos pastor antaga mannens släktnamn.

Hustru som förvärvat mannens släktnamn må framför detta bära det släktnamn hon hade som ogift. Har hustru behållit henne tidigare tillkommande släktnamn, må hon framför detta bära mannens släktnamn. Anmälan om sådant tilläggsnamn må göras hos pastor. Vad nu sagts om tilläggsnamn gäller även beträffande änka och frånskild hustru.

Propositionen. Se s. 64—77.

Motioner. I de likalydande motionerna I: 587 och II: 721 hemställes om sådan ändring i förslaget att mannen må förvärva hustruns släktnamn som ogift, därest de är ense om att bära detta namn och anmälan sker före vigseln till namnmyndigheten. I motiveringen till denna hemställan anföres, att viss av motionärerna förordad ändring av 12 § ger namnmyndigheten friare prövningsrätt än propositionens förslag, när det gäller frågan om mannen bör få förvärva hustruns släktnamn som ogift. Motionärerna anser likväl att ytterligare möjligheter bör skapas för mannen att få bära hustruns namn. Till exempel i sådana fall, där hustruns namn är mera särskiljande än mannens, bör hennes namn kunna godkännas som gemensamt namn för makarna, under förutsättning att de är överens härom och anmälan sker till namnmyndigheten före vigseln. Önskemålet om namngemenskap inom familjen skulle härigenom bättre kunna tillgodoses. Även den begränsade tillgången på nya släktnamn talar enligt motionärernas mening för en sådan lösning.

Utskottet. I den mån förevarande motioner syftar till att få till stånd en sådan ordning att mannen genom enbart en anmälan skulle få antaga hustruns namn, skulle ett bifall till motionerna i första hand föranleda omarbetning av 6 §. Utskottet upptager därför motionerna till behandling under denna paragraf. De föranleder emellertid även yttrande under 12 §.

Till stöd för förslaget, att det bör underlättas för makar att antaga hustruns släktnamn såsom makarnas gemensamma, har i motionerna åberopats önskemålet om namngemenskap inom familjen samt den begränsade tillgången på nya släktnamn. De sålunda anförda skälen måste anses beaktansvärda. Härtill kommer att det från principiell synpunkt är starkt tilltalande att söka uppnå likställighet mellan makar även i namnrättsligt hänseende. Utskottet vill därför instämma i det syfte som uppbär förevarande motionsyrkande. Med anledning härav har utskottet grundligt övervägt olika möjligheter att genom ändring i de genom propositionen föreslagna reglerna förverkliga nämnda syfte. Härvid har betydande svårigheter av framför allt systematisk och lagteknisk natur yppat sig. Det synes därför lämpligt att förutsättningarna för den önskade ändringen klarlägges genom särskild utredning.

Utskottet har alltså nödgats avstå från tanken att i samband med lagärendets pågående riksdagsbehandling genomföra nämnda ändring. Med

hänsyn till att förslaget till namnlag inrymmer flera betydelsefulla förbättringar av den namnrättsliga regleringen, vilka icke utan tvingande skäl bör anstå, har utskottet likväl icke velat ifrågasätta, att utredningen skulle få föranleda uppskov med antagandet av den nya lagstiftningen. Utskottet, som icke i annat avseende än nu sagts funnit anledning till erinran i fråga om förevarande paragraf, får alltså *dels*, med avstyrkande i motsvarande mån av det i motionerna I: 587 och II: 721 under c) upptagna yrkandet, tillstyrka att propositionen i nämnda del bifalles, *dels* förorda att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en utredning av förutsättningarna för sådan ändring i namnlagen att makar genom anmälningsförfarande kan såsom gemensamt släktnamn antaga hustruns namn som ogift.

8 §.

Svensk medborgare, vars släktnamn icke är tillräckligt särskiljande eller eljest är mindre tjänligt, äger efter ansökan hos namnmyndigheten erhålla annat släktnamn.

Rätt att efter ansökan erhålla släktnamn tillkommer ock svensk medborgare, som saknar sådant namn.

Lika med svensk medborgare anses utlänning, som är gift med svensk medborgare. Annan utlänning, som stadigvarande vistas här i riket, äger, om skäl äro därtill, erhålla släktnamn enligt vad nu är sagt.

Propositionen. Se s. 80—84 och 189.

Motion. I motionen II: 715 hemställas, att riksdagen måtte »besluta

a) att den i propositionen förordade frekvensregeln 0,75 promille ej skall tillämpas och lagstiftningens tillämpning i detta avseende sålunda anpassas till dansk och norsk namnrätt, samt

b) att första stycket, 8 §, namnlagen i anledning härav skall erhålla följande lydelse: '*Svensk medborgare äger efter ansökan hos namnmyndigheten erhålla annat släktnamn.*'»

Inledningsvis anföres i motiveringen till denna hemställan att i fråga om rätten att byta namn enligt förslaget till namnlag sonnamn och andra släktnamn jämsättes så att även den som har annat släktnamn än sonnamn får rätt att byta namn, dock i allmänhet endast om hans namn har en frekvens av minst 0,75 promille. I fortsättningen heter det i motionen:

Beträffande de allmänna förutsättningarna för rätten till namnbyte bör den nämnda frekvensregeln 0,75 promille särskilt uppmärksammas. En sådan begränsning synes inte stå i överensstämmelse med lagförslagets syfte, vilket bl. a. är ökad frihet i rätten att förvärva nytt namn. Varken i Danmark eller Norge tillämpas någon sådan regel, utan den enskildes rätt till namnbyte är oberoende av frekvensen av den bytessökandes namn. Ur allmän synpunkt är det givetvis av intresse att innehavarna av de mest frekventa namnen byter namn. Ur den enskildes synpunkt är dock frågan om namnets frekvens mera ovidkommande. Det kan finnas en mängd olika anledningar och motiv till att en person önskar byta namn, även om hans namn har förhållandevis låg frekvens. I lagförslagets 12 § anges visserligen att namnbytet kan äga rum även om namnet är tillräckligt särskiljande och i förslagets motivering anges de närmare förutsättningarna för ett sådant namnbyte. Det torde dock vara ogörligt att i lag och motivering ange alla de förhållanden som för den enskilde kan utgöra tungt vägande skäl för ett namnbyte. De undantag från frekvensregeln som angivits måste anses vara för snävt hållna. Med hänsyn till de ökade valmöjligheter som försla-

get i övrigt innebär synes det konsekvent och riktigt att frekvensregeln ej tillämpas och att den svenska lagstiftningen i detta avseende bringas i överensstämmelse med den danska och norska. Detta bör framgå av första stycket 8 §, som bör erhålla en annan lydelse än som föreslagits i propositionen.

Utskottet. Enligt namnrättskommitténs förslag skall den vars släktnamn finnes vara icke särskiljande eller eljest otjänligt äga rätt att efter ansökan hos namnmyndigheten erhålla annat namn. Kommitténs förslag bygger på samma grundprincip som gällande rätt. I motsats till rådande praxis, enligt vilken en uppdelning göres i sonnamn och icke-sonnamn, anser kommittén att prövning av namnens särskiljningsförmåga skall ske från fall till fall, varvid hänsyn skall tagas till såväl namnets form som dess frekvens. Genom en särskild utredning som redovisats i kommitténs betänkande, har kommittén sökt fastställa vilka släktnamn som är högfrekventa. Kommittén har därvid utgått från att släktnamn som bäres av 0,75 promille av landets befolkning och däröver, är så vanliga att deras särskiljningsförmåga kan betraktas som svag. Enligt kommitténs mening skall namnmyndigheten för sådana namn som för hela riket uppnår nämnda minimifrekvens ej inom överskådlig framtid behöva verkställa särskild prövning av deras särskiljningsförmåga. Svårigheter uppstår enligt kommittén först då det gäller släktnamn som är mindre vanliga utan att dock vara ovanliga. Beträffande sådana får man pröva saken från fall till fall, ibland med hänsyn tagen även till den lokala frekvensen av namnet.

Vid lagrådsremissen förordade departementschefen att förevarande bestämmelse utformades i huvudsak enligt kommitténs förslag. Emellertid föreföll kommitténs formulering av förutsättningarna för namnbyte väl kategorisk. Det syntes ej lämpligt att mot varandra ställa särskiljande och icke särskiljande namn och draga en fast gräns mellan dem efter deras frekvens. Bestämmelsen jämkades bl. a. därför, så att den vars namn icke är tillräckligt särskiljande eller eljest är mindre tjänligt berättigades att byta namn. Departementschefen uttalade vidare, att frågan vilka krav som skall ställas när det gäller att avgöra om ett namn är tillräckligt särskiljande eller ej, icke kunde närmare regleras i lagtexten. Denna fråga fick överlämnas till den praktiska tillämpningen. De riktlinjer, som kommittén i anslutning till gjorda frekvensundersökningar angivit, kunde departementschefen i huvudsak biträda. Han ville särskilt understryka att namnbyte kan vara motiverat även i fall, då det tidigare namnet visserligen i allmänhet kan anses tillräckligt särskiljande men uppvisar hög frekvens i den del av landet där namnhavaren bor.

Förevarande motionsförslag går ut på att någon begränsning av rätten till namnbyte icke skall uppställas. En sådan ordning kan givetvis förefalla önskvärd med hänsyn till den enskildes intresse. Emellertid torde namnbytesrätten böra avvägas även med beaktande av vissa offentliga intressen, i främsta rummet intresset av namnstabilitet. Detta intresse skulle kunna i någon mån tillgodoses, om man efter mönster av dansk rätt införde den inskränkningen att fritt namnbyte finge äga rum endast en gång. En sådan

lösning synes emellertid föga tilltalande. Ytterligare bör beaktas, att det svenska namnskicket enligt tradition är i huvudsak begränsat till vissa bildningstyper. Visserligen kan man, som namnrättskommittén uttalat, räkna med att dessas antal ökas, men ännu har så icke skett i nämnvärd omfattning. Det synes därför motiverat att genom en viss återhållsamhet i fråga om rätten att byta namn söka förebygga att tillgängliga namntyper allför snabbt förbrukas.

Utskottet anser sålunda lämpligt att även i den nya lagstiftningen uppställas vissa villkor för att namnbytesrätt skall föreligga. Mot den avvägning härav, som kommer till uttryck i lagtexten och i departementschefens tillkommittébetänkandet anslutande motivuttalanden, finnes enligt utskottets mening ej anledning till erinran.

Utskottet, som ej heller i annat avseende funnit skäl föreligga till anmärkning mot propositionens avfattning av 8 §, får, med avstyrkande av de i motionen II: 715 under I a)—b) upptagna yrkandena, tillstyrka att propositionen bifalles i förevarande del.

12 §.

Äro synnerliga skäl därtill, må namnmyndigheten bifalla ansökan om förvärv av släktnamn, ehuru hinder föreligger enligt 8—10 §§. Avser ansökningen barn, som ej fyllt aderton år, må namnmyndigheten uppställa som villkor för bifall, att rätten funnit namnbytet vara förenligt med barnets bästa.

Propositionen. Se s. 95—100, 165, 178, 190 och 200. Jämför även s. 133—135 och 156—158.

Motioner. I motionerna I: 587 och II: 721 hemställes, att riksdagen måtte besluta att i 12 § »synnerliga skäl» skall utbytas mot »särskilda skäl». Motiveringen till denna hemställan innehåller följande:

I 12 § stadgas ett allmänt undantag från bestämmelserna om villkor för namnbyte. Som villkor för namnbyte uppställas att *synnerliga skäl* skall föreligga. Departementschefen förutsätter också, att undantagsregeln skall tillämpas mycket restriktivt.

Vi anser att namnmyndigheten bör ha större möjlighet att pröva åberopade skäl för ett namnbyte och inte vara bunden till en »mycket restriktiv» tillämpning av undantagsregeln. En alltför restriktiv behandling av de namnändringsfall som omnämnts i namnrättskommitténs betänkande och som återgivits i propositionen (s. 96 f) föranleder en strängare prövning än som hittills tillämpats av namnmyndigheten. En bättre överensstämmelse med nuvarande praxis torde uppnås om man ersätter »synnerliga skäl» med »särskilda skäl».

Med en sådan utformning av 12 § skulle bl. a. möjligheten finnas för namnmyndigheten att på särskilda skäl såsom släktnamn godkänna namn som bildats efter faderns förnamn med tillägg av son. Namnbildningsskicket med användning av faderns förnamn är sedan generationer fast rotat i Sverige och torde därför inte helt böra avbrytas utan få fortleva under den kontroll, som prövning av namnmyndigheten innebär.

En sådan ändring skulle också underlätta att som släktnamn få antaga gårdsnamn.

Som ovan anmärkts under 6 § har i nämnda motioner även framställts förslag, avsett att underlätta för makar att i vissa fall antaga hustruns släktnamn såsom makarnas gemensamma.

I motionen II: 715 hemställas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller »att vid tillämpningen av 12 § namnlagen måtte iakttagas

a) att patronymikontradition efter ansökan till namnmyndigheten må fullföljas efter övergångstidens slut därest därigenom erhålles släktnamn med större särskiljningsförmåga än eljest,

b) att namn som genom patronymikontradition erhållit hävd i en släkt må tillmätas samma betydelse som släktnamn med hävd och att därvid särskild hänsyn må tagas till om patronymikontradition brutits under senare tid,

c) att namn med hävd inom mödernesläkten må tillmätas samma betydelse som namn med hävd inom fädernesläkten, samt

d) att lagrummet ej må tillämpas restriktivt, då skälet för ansökan är önskan att få bära namn med hävd i släkten.»

Till stöd för denna hemställan anföres:

Beträffande patronymikon har flera remissinstanser anfört tveksamhet om riktigheten av ett avskaffande. Andra har anmärkt att övergångstiden är alltför kort. Lagförslaget bör dock kunna godtagas i detta avseende men under förutsättning att man vid avvecklingen iakttar en smidig tillämpning så att inte godtyckliga gränsdragningar uppstår. Om patronymikon upphör i en viss generation, kan släkten därigenom få ett mycket högfrekvent sonnamn, medan vid upphörande i annan generation släkten kan få ett namn med låg frekvens och betydande särskiljningsförmåga. Både ur allmän och enskild synpunkt är det angeläget att patronymikon upphör på sådant sätt att namn med god särskiljningsförmåga erhålles. Detta talar för en lång övergångstid. Andra skäl talar dock för att övergångstiden begränsas enligt propositionen. Den lämpligaste vägen synes därför vara, att möjlighet till en sådan avveckling av patronymikon som här åsyftas skapas vid tillämpningen av 12 §. Om en person med högfrekvent sonnamn, erhållet genom patronymikontradition, före övergångstiden inte har några barn men har ett förnamn som vid fullföljande av traditionen skulle medföra ett släktnamn med god särskiljningsförmåga för barnen, bör möjlighet finnas att efter ansökan till namnmyndigheten jämlikt 12 § erhålla det åsyftade särskiljande namnet för barnets räkning.

Det bör uppmärksammas att frångåendet av patronymikon inte alltid skett frivilligt. Vid tiden för sekelskiftet och även därefter synes åtskilliga präster ha ansett att patronymikon ej bort tillämpas och vid berörda barns kyrkobokföring handlat därefter. Då därtill patronymikon under de senaste decennierna ej fått tillämpas, om det en gång brutits, torde åtskilliga enskilda ha avhänst patronymikonseden utan eget förvällande. Dessa omständigheter bör tillmätas särskild betydelse i sådana fall, då patronymikon tillämpats på sådant sätt att en släkt i praktiken fått ett släktnamn tillämpat i varannan generation. Det finns åtskilliga exempel på släkter där namnet regelbundet växlat genom århundraden, t. ex. Fredrik Bengtsson, Bengt Fredriksson o. s. v. I en del fall har åtminstone det ena sonnamnet varit starkt särskiljande. Det är angeläget att dylika genom patronymikontradition tillämpade namn, som gått förlorade för släkten på senare tid, kan återföras till släkten. Detta bör kunna ske genom att tillämpningen av 12 § anpassas i detta syfte. Det bör sålunda gälla, att namn som genom patronymikon fått viss hävd i en släkt skall anses jämställt med vanligt släktnamn som fått hävd i en släkt. Därjämte bör särskild hänsyn tagas till om patronymikon brutits i endast en generation.

Departementschefen har förutsatt, att 12 § skall ges en restriktiv till-

lämpning. Detta synes icke böra gälla då skälet till ansökan om namnbyte är att den sökande önskar förvärva namn som har tidigare hävd i hans släkt. Det ligger i sakens natur att det i sådana fall är fråga om byte från ett namn med förhållandevis hög frekvens till ett namn med lägre frekvens. Ur allmän synpunkt är sådana byten önskvärda. För den enskilde sökanden är det fråga om förvärv av ett namn, som för honom har ett betydande ideellt värde. I fall då andra enskilda inte på väl grundade skäl kan anföra hinder mot ett sådant namnförvärv hör därför en generös bedömning tillämpas av namnmyndigheten.

Propositionen berör inte frågan om huruvida namn som haft hävd inom modernesläkten skall tillmätas samma betydelse som namn med hävd inom fädernesläkten vid tillämpningen av § 12. Hittills synes i allmänhet fädernesläkten ha tillmätts en större betydelse än modernesläkten i dylika fall. Detta får anses naturligt emedan den agnatiska ordningen hittills varit den vägledande för namnskicket. Det nu framlagda förslaget innebär en ändring i detta avseende. Barn skall sålunda kunna erhålla faderns släktnamn eller moderns släktnamn. Den agnatiska och den kognatiska namnordningen kan således anses jämställd. I fråga om förvärv av namn med hävd i släkten bör därför modernesläkt och fädernesläkt tillmätas samma betydelse.

Utskottet. I de närmast föregående paragraferna upptager förslaget regler av följande innebörd. Namnbyte i administrativ ordning får ske endast om det namn som vederbörande bär icke är tillräckligt särskiljande eller eljest är mindre tjänligt och vidare på villkor att det nya namnet uppfyller vissa krav i fråga om språklig form m. m. (8 och 9 §§). Nytt namn får ej godkännas, om det föreligger risk för förväxling med annan tillkommande släktnamn eller vissa andra närmare angivna kännetecken (10 §). En särregel lämnar möjlighet att återupptaga tidigare släktnamn (11 §).

I 12 § har därefter meddelats en allmän undantagsregel, som medger att ansökan om namnförvärv upptages även i andra fall än som avses i 8 och 11 §§ och som jämväl medför att bestämmelserna i 9 och 10 §§ ej blir absolut bindande. Undantagsregeln skall, enligt vad departementschefen förutsatt vid lagrådsremissen, tillämpas mycket restriktivt. Såsom exempel på situationer, i vilka undantagsregeln enligt propositionen kan vara tillämplig, må nämnas de fallen att en man vill förvärva sin hustrus namn och att en person önskar förvärva ett namn som tidigare burits i hans släkt.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att undantagsregeln bör tillämpas mycket restriktivt. Denna ståndpunkt torde vara nödvändig med hänsyn till att fråga är om undantag från bestämmelser, som är av central betydelse för namnskicket och namnskyddet. I konsekvens härmed anser utskottet, att regelns avfattning med användande av orden »synnerliga skäl» ger ett riktigt uttryck åt vad som avses. Utskottet förutsätter härvid att den rekommenderade restriktiviteten icke får innebära att namnmyndigheten i tillämpningen intager en allmänt negativ hållning till namnbyten med stöd av undantagsregeln, utan endast att kraven på motivering för dylika namnbyten skall ställas relativt högt. Vad som i sådant hänseende skall fordras, måste med nödvändighet variera starkt efter omständigheterna i de individuella fallen. Särskild försiktighet är givetvis påkallad, då fara

föreligger för intrång av betydelse i annans materiella namnrätt. Namnsituationernas växlande beskaffenhet torde omöjliggöra att bestämda regler av den art som förordas i motionen II: 715 uppställas till ledning för praxis. Vissa allmänt hållna uttalanden i anslutning till departementschefens exemplifiering och de i förevarande motioner berörda fallen torde därför få vara till fyllest.

Vad först angår det fall, då makar önskar gemensamt bära hustruns namn, vilket i visst avseende behandlats ovan under 6 §, synes det uppenbart att den på familjesamhörigheten grundade anknytning till hustrunamnet, som mannen kan åberopa, måste tillerkännas den största betydelse. Om i övrigt beaktansvärda skäl för mannens namnbyte kan anföras och namnbytet ej kan antagas lända till märkbart förfång för annan, torde kunna förutsättas att ansökan enligt 12 § kommer att bifallas.

Likartade synpunkter torde mången gång vara tillämpliga, då någon vill anknyta till en patronymikontradition eller antaga ett namn som eljest tidigare brukats i hans släkt. Särskilt ömmande synes de fall vara, i vilka en patronymikontradition kommit att brytas under senare tid utan att vederbörande namnhavare medverkat därtill. I sammanhanget torde få anmärkas att enligt förslaget önskemål om fullföljande av patronymikontradition i första hand skall tillgodoses på annat sätt. Förslaget medger sålunda för vissa fall att patronymikon antages under en övergångsperiod och intet hinder föreligger mot att patronymikon gives som förnamn.

Vad i övrigt gäller förvärv av namn, som tidigare brukats i sökandens släkt, må framhållas, att samma betraktelsesätt torde böra anläggas vare sig namnbruket hänför sig till fäderne- eller modernesläkten.

Jämväl sökandes anknytning till en gård, vars namn han önskar antaga som släktnamn, torde emellanåt kunna betraktas som ett avgörande skäl för tillämpning av förevarande paragraf. Vid konkurrens mellan sökande torde i sådant fall den som har den fastare anknytningen böra erhålla företrädesrätt till namnet.

Utskottet har ej heller i annat än ovan berört hänseende funnit anledning till anmärkning mot propositionens förslag beträffande förevarande paragraf. Utskottet får därför, med avstyrkande av det i motionerna I: 587 och II: 721 under b) upptagna yrkandet, tillsyrka bifall till propositionen, såvitt nu är i fråga.

Det i motionerna I: 587 och II: 721 under c) upptagna yrkandet, i vad det må röra 12 §, samt de i motionen II: 715 under II a)—d) upptagna yrkandena torde få anses besvarade med vad utskottet ovan anført.

19 §.

Har någon förvärvat egenartat släktnamn, må namn som lätt kan förväxlas därmed icke bäras av annan, med mindre han enligt vad i denna lag stadgas kan åberopa rätt till namnet eller han eller hans släkt av ålder eller eljest enligt ortens sed burit det såsom tillnamn.

Ej må någon obehörigen, till förfång för den som förvärvat egenartat släktnamn, i näringsverksamhet använda firma, varumärke eller annat kännetecken, som lätt kan förväxlas med namnet. Lika med firma anses beteckningen för stiftelse, ideell förening eller därmed jämförlig sammanslutning.

Släktnamn anses som egenartal, om det är ägnat att utmärka tillhörighet till viss släkt.

20 §.

Har konstnärnsnamn eller likartat namn blivit allmänt känt eller har kännetecken som sägs i 19 § andra stycket inarbetats, må utan hinder av vad som stadgas i 19 § rätt därtill bestå vid sidan av äldre rätt till egenartat släktnamn med vilket konstnärnsnamnet eller kännetecknet lätt kan förväxlas, såframt namnhavaren ej inom rimlig tid inskridit mot användningen därav.

I fall som nu sagts må rätten efter vad som finnes skäligen föreskriva, att konstnärnsnamnet eller kännetecknet må användas endast på särskilt sätt.

Propositionen. Se s. 117—121, 193 och 200—201.

Utskottet. Utskottet har i samband med granskningen beträffande bestämmelserna i 19 och 20 §§ tagit del av en från Kooperativa förbundets styrelse inkommen skrift, vari uttryckes önskemål om att nämnda bestämmelser kompletteras med ett övergångsstadgande av innebörd att, om vid namnlagens ikraftträdande någon i näringsverksamhet använder inarbetat eller inregistrerat varumärke eller annat dylikt kommersiellt kännetecken, som innehåller egenartat släktnamn, han skall vara berättigad att fortsätta därmed oavsett bestämmelsen i 19 § andra stycket.

Nämnda skrivelse föranleder utskottet att påpeka, att mellan olika känneteckensrätter principiellt torde föreligga prioritet efter tiden för deras uppkomst. Om vid tiden för namnlagens ikraftträdande föreligger en äldre känneteckensrätt som uppkommit genom registrering eller inarbetande av varumärke eller genom antagande och brukande av firma, torde denna rätt bestå oavsett lagens bestämmelser om ensamrätt till egenartat släktnamn. Det sagda följer av allmänna rättsprinciper och synes ej behöva fastslås genom särskilt stadgande.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot förevarande bestämmelser, tillstyrker bifall till propositionen, såvitt nu är i fråga.

23 §.

Barn skall, om det lever, givas förnamn inom sex månader efter födelsen.

Har förnamn givits annorledes än vid dop inom svenska kyrkan, skall namnet före utgången av nämnda tid anmälas hos pastor.

Propositionen. Se s. 126—129.

Motioner. I motionerna I: 588 och II: 720 föreslås sådan ändring i 23 § att den däri angivna tiden bestämmes till tre månader. Till stöd härför anför motionärerna:

Vi delar departementschefens uppfattning att namngivarna bör få tillfälle till moget övervägande innan de bestämmer barnets namn och att den nuvarande sexveckorsfristen därför är för kort. En tidsfrist om hela sex månader för förnamnsanmälan anser vi däremot vara alltför lång. För folkbokföringen måste det vara angeläget att namnfrågan inte hålles öppen alltför länge. Under en lång anmälningssperiod finns det risk för att tillägg av namn sker upprepade gånger. Enligt vår mening tillgodoser man såväl namngivarnas som folkbokföringens intressen därest tidsfristen sättes till tre månader.

Utskottet. Det i propositionen upptagna förslaget innebär att, sedan anmälan om förnamn en gång ägt rum enligt förevarande stadgande, ytterligare förnamn kan erhållas endast med stöd av bestämmelserna i 24 §. Anmäl-

ningsperiodens längd medför alltså ej den av motionärerna förmodade risken för upprepade namnanmälningar.

Utskottet anser för sin del den i propositionen föreslagna tidsfristen om sex månader vara väl avvägd med hänsyn till å ena sidan det enskilda intresset av skäligt rådrum för namngivningen och å andra sidan det allmänna intresset av att namnfrågan ej alltför länge hålles svävande.

Då anledning till anmärkning mot stadgandet i 23 § ej heller eljest synes förekomma, får utskottet alltså, med avstyrkande av det i motionerna I: 588 och II: 720 framlagda ändringsförslaget, tillstyrka bifall till propositionen i förevarande del.

Utskottets hemställan

Under åberopande av vad här förut anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, med avslag å följande motioner, nämligen

1. I: 587 och II: 721, såvitt gäller yrkandena under a) och b) samt yrkandet under c) till den del det kan anses innefatta förslag om ändring i 6 § förslaget till namnlag,

2. I: 588 och II: 720, samt

3. II: 715, såvitt gäller yrkandena under I a)—b), måtte bifalla förevarande proposition, nr 37;

B. att riksdagen i anledning av det i motionerna I: 587 och II: 721 under c) upptagna yrkandet måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en utredning av förutsättningarna för sådan ändring i namnlagen, att makar genom anmälningsförfarande kan såsom gemensamt släktnamn antaga hustruns namn som ogift; ävensom

C. att följande motioner, nämligen

1. I: 587 och II: 721 samt

2. II: 715,

i vad de ej omfattas av utskottets hemställan i övrigt, måtte anses besvarade med vad utskottet anförts.

Stockholm den 9 maj 1963

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist,* Arvidson, Erik Svedberg,* fröken Mattson, fru Segerstedt Wiberg, herrar Wikner, Svanström* och Nyman;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herrar Landgren, Gustafsson i Borås, fru Löfqvist, fröken Bergegren, herr Johansson i Dockered, fröken Andersson i Strängnäs och fru Kristensson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

Vid A. i utskottets hemställan

Till 1 § förslaget till namnlag.

Av herr *Arvidson*, fru *Segerstedt Wiberg*, herr *Gustafsson* i Borås och fru *Kristensson*, vilka ansett,

a) att utskottets yttrande vid denna paragraf bort ha följande lydelse:

Förslaget till namnlag innebär ökade möjligheter för barn i äktenskap att förvärva sin moders flicknamn. När det gäller namnbyte för barn som ej fyllt aderton år, har beträffande detta och flertalet likartade fall i förslaget givits den regeln att domstol skall pröva huruvida det tillämnade bytet är förenligt med barnets bästa. Denna prövning är enligt uttalanden av departementschefen avsedd att tjäna som en spärr mot namnbyten, vilka från barnets eller familjens synpunkt är olämpliga; bl. a. skall tillses att syskon normalt erhåller samma namn.

Enligt utskottets uppfattning kan det förutsättas att i de fall, då barnets moder behållit sitt flicknamn och då föräldrarna gemensamt har vårdnaden om barnet och är ense om att barnet bör ha moderns namn som ogift, föräldrarnas bedömning av namnfrågan ej strider mot barnets bästa och ej heller mot familjens verkliga intressen. I allmänhet träffar föräldrar avgöranden i frågor som ingår i utövandet av vårdnaden om barnet utan att deras ståndpunktstaganden underkastas myndighets prövning och detta oaktat avgörandena kan vara av synnerlig vikt för barnet. I detta hänseende må allenast nämnas att det tillkommer föräldrar att självständigt bestämma om barnets uppfostran och utbildning. Jämväl lämnande av samtycke till giftermål tillkommer i vissa fall vårdnadshavare. Enligt utskottets förmenande synes det sålunda, såväl med hänsyn till sakens beskaffenhet i och för sig som med beaktande av vad i övrigt gäller om utövandet av vårdnaden om barn, opåkallat att i sådana fall som ovan sagts kräva rättsens prövning. Ej heller synes ett avstående från sådan prövning i förhållande till det framlagda förslaget innebära något eftersättande av namnstabiliteten. Genom ett rent anmälningsförfarande i fall som nu åsyftas, skulle den enskilde besparas besvär och kostnader och även domstolarnas sysslände med ärenden av förevarande art icke oväsentligt nedbringas. På grund av vad sålunda anförts får utskottet på det sätt tillstyrka bifall till motionerna I: 587 och II: 721, såvitt nu är i fråga, att 1 § tredje stycket första punkten gives det innehållet att barn i äktenskap, som ej fyllt aderton år, må genom anmälan hos pastor antaga moderns släktnamn som ogift, såframt rätten funnit namnbytet förenligt med barnets bästa eller ock modern har detta namn och barnet står under båda föräldrarnas vårdnad.

b) att utskottet beträffande nämnda paragraf bort hemställa,

att riksdagen i anledning av det i motionerna I: 587 och II: 721 under a) upptagna yrkandet måtte för sin del antaga det genom propositionen

framlagda förslaget i vad avser 1 § namnlagen med den ändringen att tredje stycket i paragrafen erhåller följande lydelse:

Barn i äktenskap, som ej fyllt aderton år, må genom anmälan hos pastor antaga det släktnamn modern hade som ogift, såframt rätten funnit namnbytet vara förenligt med barnets bästa *eller ock modern har detta namn och barnet står under båda föräldrarnas vårdnad*. Har barn i äktenskap fyllt aderton år må barnet, om särskilda skäl äro därtill, efter ansökan hos namnmyndigheten erhålla släktnamn som nu sagts.

Vid B. i utskottets hemställan

Av herrar *Ahlkvist, Erik Svedberg, Wikner, fru Gärde Widemar, herrar Landgren, Gustafsson* i Borås och *Johansson* i Dockered, vilka ansett

a) att utskottets yttrande vid 6 § bort ha följande lydelse:

I den mån — — — (lika med utskottet) — — — under 12 §.

Enligt förslaget föreligger möjlighet för mannen att efter ansökan hos namnmyndigheten jämlikt 12 § förvärva hustruns släktnamn. Ansökningsförfarandet medför att namnbyten av denna art kan förekomma endast om beaktansvärda skäl talar därför. Härigenom erhålles en värdefull garanti för att de allmänna och enskilda intressen som är förknippade med namnstabiliteten och namnskyddet ej utan tillräcklig anledning får stå tillbaka. Inom ramen för den angivna ordningen torde finnas utrymme för att i erforderlig mån tillgodose de synpunkter på namngemenskapen inom familjen och på hushållningen med nya släktnamn, som motionärerna anført.

För ett system som medger mannen att anmälningsvis få förvärva hustruns namn kan givetvis anföras, att det skulle medföra större likställighet mellan mannen och hustrun i namnrättsligt hänseende. Det ligger emellertid i sakens natur att av praktiska skäl dylika mera formella likställighets-synpunkter får tillmätas begränsad vikt inom ett namnskick som på traditionell grund låter mannens namn normalt bestämma familjens.

Utskottet har vid övervägande av nu berörda spørsmål stannat för den uppfattningen att tillräckliga skäl ej föreligger för att införa en möjlighet för mannen att utan prövning från namnmyndighetens sida förvärva hustruns släktnamn. Utskottet, som ej heller eljest funnit anledning till erinran med avseende på förevarande paragraf, får alltså, med avstyrkande i motsvarande mån av det i motionerna I: 587 och II: 721 under c) upptagna yrkandet tillstyrka att propositionen i nämnda del bifalles.

b) att punkten B. i utskottets hemställan bort utgå.